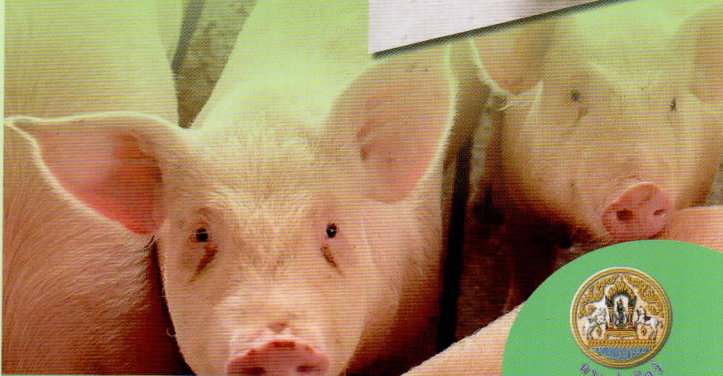
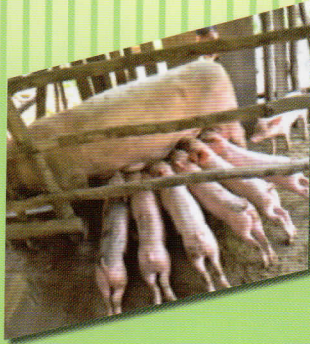
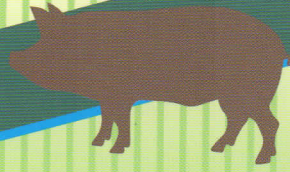


การใช้วัคซีน และการป้องกัน โรคสุกร



กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทร. 0 2653 4444 ต่อ 3373 โทรสาร 0 2653 4930
E-mail : drasa3@dld.go.th

ข้อควรทราบก่อนใช้วัคซีน

ข้อควรทราบและปฏิบัติ

1. ใช้วัคซีนกับสัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ศึกษารายละเอียด การเก็บรักษา และการใช้วัคซีน ตามคำแนะนำเฉพาะของวัคซีนแต่ละชนิด เพื่อให้วัคซีนมีประสิทธิภาพสูงสุด
3. ใช้วัคซีนตามคำแนะนำของสัตวแพทย์เท่านั้นในกรณีเกิดโรคระบาดในท้องถิ่นนั้น หรือใกล้เคียง
4. ต้องให้วัคซีนซ้ำเมื่อหมดระยะความคุ้มโรคของวัคซีนและชนิด
5. ห้ามนำวัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือสีของวัคซีนเปลี่ยนมาใช้
6. ต้องทราบว่าวัคซีนใช้ป้องกันก่อนเกิดโรค มิใช่ยาที่รักษาเมื่อเป็นโรคแล้ว การป้องกันโรคจึงต้องมีการจัดการฟาร์มที่ตีร่วมด้วย

รูปแบบของวัคซีน

วัคซีนที่กรมปศุสัตว์ผลิตสำหรับป้องกันโรคต่างๆ มี 2 รูปแบบ ได้แก่

1. วัคซีนบรรจุขวดแบบน้ำ หรือน้ำมันพร้อมฉีด : วัคซีนแบบนี้ก่อนใช้ให้เขย่าขวดจนวัคซีนผสมเป็นเนื้อเดียวกันแล้วใช้เข็มฉีดยาดูดออกมาใช้ได้ทันที
2. วัคซีนทำแห้ง : วัคซีนแบบนี้จะมี 2 ส่วน คือ ตัววัคซีนลักษณะแห้งอยู่ในขวดสุญญากาศ และขวดน้ำยาละลายแยกต่างหาก เมื่อจะใช้ต้องนำมาผสมกัน

การปฏิบัติก่อนใช้วัคซีน

1. ต้มเข็มฉีดยา และกระบอกฉีดยาในน้ำสะอาดให้เดือดนาน 15 นาที แล้วทิ้งให้เย็น ห้ามแช่ในน้ำยาฆ่าเชื้อโรค
2. ก่อนใช้ต้องเขย่าตัวยาให้เข้ากันดีทั้งวัคซีนชนิดน้ำหรือน้ำมัน และวัคซีนทำแห้งที่ต้องละลายด้วยน้ำยาละลาย

3. ควรนำน้ำยาละลายวัคซีนแช่เย็นก่อนนำมาผสมให้อุณหภูมิใกล้เคียงกับวัคซีน เพื่อให้วัคซีนมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. ควรนำขวดวัคซีนชนิดน้ำมันออกจากตู้เย็นก่อนใช้ประมาณครึ่งชั่วโมง เพื่อฉีดได้ง่ายขึ้น

5. ใช้สำลีชุบแอลกอฮอล์ เช็ดจุดยาง คอขวดวัคซีน และขวดน้ำยาละลายก่อนแทงเข็มเพื่อทำความสะอาด และฆ่าเชื้อจุลินทรีย์

การปฏิบัติหลังใช้วัคซีน

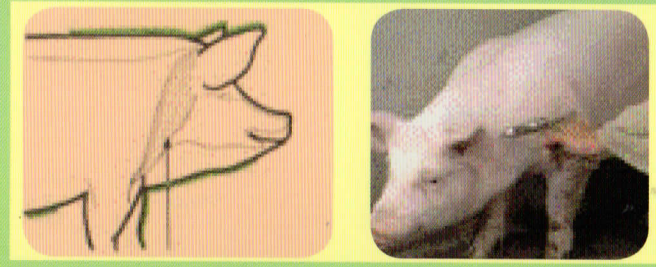
1. หลังใช้วัคซีนแล้ว ต้องนำเข็มและกระบอกฉีดยาไปต้มฆ่าเชื้อ ส่วนขวดบรรจุวัคซีนที่ใช้แล้วให้เปิดจุกแล้วนำไปต้ม เผา หรือแช่น้ำยาฆ่าเชื้อก่อนนำไปทิ้ง
2. สัตว์บางตัวอาจเกิดการแพ้วัคซีน หลังฉีดวัคซีนจึงควรรอสังเกตอาการประมาณ 1 ชั่วโมง ภายหลังฉีดวัคซีนแล้ว ถ้ามีอาการแพ้ให้รักษาด้วยแอดรีนาลีน 0.5 – 1 มก. ต่อน้ำหนักสัตว์ 50 กก. หรือแอนติฮิสตามีน 0.5 – 1 มก. ต่อน้ำหนักสัตว์ 1 กก.
3. ล้างมือให้สะอาดภายหลังทำวัคซีน

ข้อควรระวังที่สำคัญ

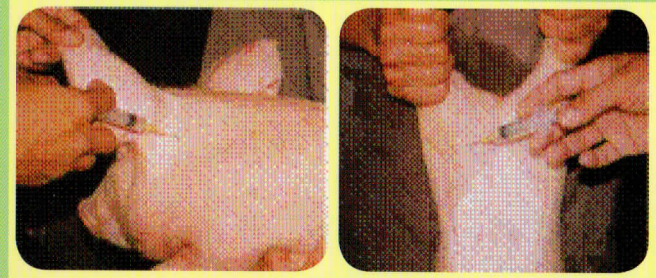
1. อย่าให้วัคซีนถูกความร้อนและแสงแดด
2. วัคซีนทำแห้ง เมื่อผสมแล้วต้องใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง และแช่เย็นตลอดเวลา
3. ห้ามใช้วัคซีนชนิดน้ำมันที่มีการแยกชั้นของน้ำวัคซีนที่กั้นขวด
4. ควรระวังเรื่องความสะอาดของอุปกรณ์และตำแหน่งที่ฉีด
5. ระวังอย่าให้วัคซีนเข้าตาคน

ตำแหน่งที่ฉีดวัคซีนสุกร

1. การฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อ
 - 1.1 บริเวณคอหลังใบหู แขนงตั้งฉากกับบริเวณที่ฉีด
 - 1.2 บริเวณด้านในของโคนขาหลัง (ใช้กับสุกรเล็ก)



2. การฉีดวัคซีนเข้าใต้ผิวหนัง บริเวณเดียวกับ 1 : 1 แต่แทงปลายเข็มลงล่าง
3. ใช้เข็มเบอร์ 20 ยาว 1 นิ้ว



โรคสุกรที่สำคัญ

1. โรคหิวาต์สุกร (Classical swine fever)

เป็นได้ในสุกรทุกอายุ ทุกเพศ ทุกพันธุ์

สาเหตุ : เกิดจากเชื้อ Classical swine fever virus ในตระกูล *Flaviviridae* ถูกทำลายได้ง่ายด้วยสารเคมี อาทิ คลอโรฟอร์ม อีเทอร์ สารละลายไขมัน ทนต่อความเป็นกรดและด่าง (pH 5 - 10)

การติดต่อ : ติดต่อกันโดยการสัมผัสโดยตรงกับสิ่งขับถ่ายของสุกรป่วย หรืออาจติดมากับผู้เยี่ยมชมฟาร์ม สัตว์เลี้ยง นก หนู แมลง อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งติดต่อผ่านรก

อาการ

แบบเฉียบพลัน : สุกรจะมีอาการซึม เบื่ออาหาร ไข้สูง นอนสุมกัน เยื่อตาอักเสบ ท้องเสีย พบจุดเลือดออกสีม่วง

บริเวณท้อง หู จมูก โคนขาด้ำนใน สุกจะตายภายหลังแสดงอาการ 7 – 20 วัน

แบบเรื้อรัง : สุกจะมีอาการซึม ใช้สูง เบื่ออาหาร สุกจะแคะแกระ และตายภายใน 1 – 3 เดือน

แบบระยะฟักตัวของโรคนาน : สุกจะมีอาการซึม เบื่ออาหาร อาจมีไข้เล็กน้อย เยื่อตาอักเสบ ผิวหนังอักเสบ จะตายภายใน 2 – 11 เดือน

แม่สุกรที่ติดเชื้อขณะตั้งท้องจะทำให้แท้ง คลอดเป็นลูกกรอก ลูกตายแรกคลอด ลูกที่รอดจะอ่อนแอ อมโรค

รอยโรค

แบบเฉียบพลัน : พบจุดเลือดออกที่ไต กระเพาะปัสสาวะ หัวใจ ลำไส้ และผิวหนัง ต่อมน้ำเหลืองขยายใหญ่สีคล้ำที่ม้าม มีปื้นเนื้อตาย

แบบเรื้อรัง : พบแผลหลุมที่ไส้ตัน และลำไส้ใหญ่ส่วนต้นที่ม้ามมีปื้นเนื้อตาย

แบบระยะฟักตัวของโรคนาน : พบต่อมน้ำเหลืองโต

การรักษาและการป้องกัน : ไม่มียารักษา ป้องกันโดยฉีดวัคซีน และการจัดการฟาร์มที่ดี

2. โรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and mouth disease ; FMD)

เป็นโรคติดต่อที่รุนแรง ติดต่อได้อย่างรวดเร็วของสัตว์ กีบคู่ อาทิ โค กระบือ แพะ แกะ สุกและช้าง เป็นได้ในสัตว์ทุกช่วงอายุ อัตราการเกิดโรคสูง แต่อัตราการเกิดโรคต่ำ แต่ทำความเสียหายได้มาก

สาเหตุ : เกิดจากเชื้อไวรัสกลุ่ม Picornavirus 7 ซีโรไทป์ ในประเทศไทยพบ 3 ซีโรไทป์ คือ A, O, Asia-1 เชื้อทนต่อสภาพแวดล้อม ยาฆ่าเชื้อที่ได้ผลดี คือ โซดาไฟเข้มข้น 1 – 2 % พอร์มาลีน 1 – 2 % และโซเดียมคาร์บอเนต 4 %

การติดต่อ : จากการสัมผัสโดยตรงระหว่างสัตว์ป่วยและสัตว์ปกติ เชื้อไวรัสออกมากับสิ่งขับถ่ายและสิ่งคัดหลั่งของสัตว์ป่วย

จากยานพาหนะและเครื่องใช้ที่ปนเปื้อน การแพร่กระจายของเชื้อทางอากาศและผลิตภัณฑ์ต่างๆ

อาการและรอยโรค : ระยะฟักตัวของโรคประมาณ 2 – 7 วัน สัตว์จะมีไข้สูง เกิดเม็ดตุ่มในช่องปาก น้ำลายไหลฟูม จมูกและเต้านมตุ่มพองจะแตกค่อนข้างเร็ว พบการบวมของผิวหนังที่เท้า ฟันกีบ มีน้ำเหลืองขังภายใน แล้วแตกออกภายหลัง ทำให้สัตว์เจ็บปวดเดินกะเผลก

การรักษาและควบคุม : ไม่มียาจำเพาะสำหรับรักษา ป้องกันโดยการฉีดวัคซีน

กรณีสัตว์ป่วยมีแผลที่ลิ้น หรือเยื่อภายในช่องปาก และแผลที่อุ้งกีบ สามารถใช้ยาปฏิชีวนะ และยาเจนเซียมไวยโอเลต (ยาสีม่วง) รักษาแผล เพื่อป้องกันการติดเชื้อได้ หรืออาจใช้เกลือผสมสารส้มปนอัตราส่วน 1 : 1 ป้ายตุ่มแผลในปากและกีบ

โปรแกรมวัคซีนสุกร

อายุ	วัคซีนที่ใช้	
	โรคปากและเท้าเปื่อย	อหิวาต์สุกร
6 สัปดาห์		✓
8 สัปดาห์	✓	
12 สัปดาห์	✓	✓
ทุกๆ 6 เดือน	✓	
ทุกๆ ปี		✓
วิธีให้	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทุกจังหวัด หรือ
สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์
เลขที่ 69/1 ก. พญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2653 4444 ต่อ 4145 โทรสาร 0 2251 5200